

זרנה ארבל

שופטת בית המשפט העליון 2004-2014

יום, במארג הכולל של הנסיבות והשיקולים מכריעים להשקפתי קשר הטבע והנסיבות המאפשרות לממשו. אלה מובילים לטעמי להחזרת הילד לחיק משפחתו הטבעית אליה הוא קשור בנימים שאינם נראים, בקשר הדם. ואולם, נימים אלה חזקים הם מכל קשר אחר ולא ניתן לנתקם גם אם הורחק ממשפחתו ולא יראה אותה לעולם".

(דנ"א 6211/13 היועמ"ש נ' פלוגית)

להעדיף ניזוק תמים וחלש

"אני מצטרפת לעמדתה של השופטת נאור שעיקרה העדפת עניינו של ניזוק תמים וחלש שנפגע על פני מזיק שהתרשל ואשר בהסתברות מסוימת גרם לנזק. העדפה זו מובילה למסקנה כי בנסיבות מיוחדות יהיה מוכן המשפט להגמיש את כלליו ולהקל עם התובע במשימת נטל השכנוע במאזן הסתברויות ביחס להוכחת הקשר הסיבתי".

(דנ"א 4693/05 בי"ח כרמלי-חיפה נ' מלול)

לא לפגיעה אנושה במסתננים

"כחוט השני בחוות דעת זו עובר הניסיון להבהיר ולשכנע שלא נכון לבחור בפתרון שנראה לכאורה פשוט – כליאה לתקופה ארוכה – בהיותו האמצעי הפוגע ביותר כלפי כל אדם, ובוודאי פוגעני ביותר כלפי המסתננים הכלואים במשמורת למשך תקופה ארוכה... אחת מזכויות היסוד החשובות של האדם, זו הנמצאת בקצה העליון של פירמידת הזכויות, היא הזכות לחירות. מאז ומעולם, מקדמת דנא, לחמו אנשים לחופש. פגיעה בזכות לחירות היא מהפגיעות הקשות שניתן לחשוב עליהן. שלילת חירותם של המסתננים על ידי כליאתם לתקופה ארוכה הינה פגיעה אנושה ולא מידתית בזכויותיהם, בגופם ובנפשם. אל לנו לפתור עוול אחד ביצירת עוול אחר... איננו מתעלמים מאינטרס הציבור ומהשינוי הנטען לגבי ביטחונם האישי של חלק מהתושבים, כמו גם ההשלכות על הכלכלה והמשק. עם זאת, משוכנעים אנו שמדינה וחברה לא תוכל

פרטי, הנהנה משיקול דעת להפעיל נגדו סמכויות מרחיקות לכת הפוגעות בזכויות היסוד שלו הינו אסיר שכבודו נפגע. הערך בדבר הגנה על כבוד האדם ראוי להגנה רחבה, גם אם לא מוחלטת, ובהתמודדות עם אינטרסים נוגדים יש לתת לו משקל רב ולהימנע מפגיעה בו אלא במידה ההכרחית ושאינה עולה על הנדרש".

(בג"ץ 2605/05 המרכז האקדמי למשפט

ולעסקים נ' שר האוצר)

נימי הדם חזקים מכל

"לא התעלמתי מהנזק שנטען כי ייגרם לקטין בעקבות הפרידה מההורים המיועדים לאמץ. ההתחבטות בשאלה זו הייתה לי כשאלו והדירה שינה מעיניי... חשש זה קיים תמיד והוא עשוי לרפות ידיים. אכן, לא בחרתי בתוצאה 'הבטוחה' – ובמובן מסוים גם הקלה יותר מבחינתנו – של השארת הקטין אצל משפחת האומנה... בסופו של

פרקטיקה אינה חזות הכל

"מנהג ופרקטיקה מקובלת אינם חזות הכל, והליכה בדרךם בכל מקרה ומקרה, אף אם מתברר כי מדובר בפרקטיקה שגויה, עלולים להנציח מצב בלתי רצוי, לעודד קיפאון ושרונות וליצור הרתעת חסר שתמנע חדילה מן הנורמה הפסולה. לפיכך, ועל מנת שלא להשריש פרקטיקות פסולות או שגויות, יש לאפשר הסתמכות על הפרקטיקה רק אם הדבר משרת את התכלית בדבר צדק, הגינות ושוויון".

(ע"א 9647/05 פוליבה בע"מ נ' מ"י)

לא תצרוב את נפש האדם

"חופש הביטוי הכה שורשים והשתרג באדמתנו המשפטית. אחיזתו איתנה ולא ניתן להחלישה או לעקרה. על ענפי העצים שהתשרשו מצויים ערכים ואינטרסים נוספים שהחברה מחויבת לשמרם מכל משמר ובהם ערך כבוד האדם. פגיעה קשה בכבוד האדם שעמה עלבון וביזוי, זו המזעזעת את אמות הסיפים של הסובלנות ההדדית, זו המרעידה את הנפש, זו הזועקת 'עד כאן', היא האומרת: לא תפגע בכבוד האדם, לא תצרוב נפשו, שאחרת יזדעזע הענף ועשוי הוא ברעידתו לפגוע בענפים אחרים ובמרקם שביניהם, כמו גם בשורשיו. פגיעה בענף כבוד האדם עשויה להרעיד העץ כולו ולפגוע בנשמתו".

(רע"א 10520/03 בן גביר נ' אמנון דנקנר)

אסיר שכבודו נפגע

"הפגיעה באסיר המוחזק בבית סוהר בניהול פרטי כוללת רכיב עצמאי של פגיעה בכבודו החורג מן הפגיעה הנובעת מעצם המאסר. אכן, אסיר שהמדינה בחרה למצות את אחריותה לגביו בפקיח עקיף על בית הסוהר שבו הוא מוחזק הינו אסיר שכבודו נפגע. אסיר המוחזק בבית סוהר שסוהריו נבחרו על-ידי גורם פרטי שמטרתו רווח ושיקור ליו עמומים הינו אסיר שכבודו נפגע. אסיר שחירותו נשללת בכל רגע ורגע על-ידי זכיון

קורות חיים

מפרקליטות מחוז מרכז לבית המשפט העליון

נגד מו"ל מעריב עופר נמרודי ונגד ראש עיריית ירושלים דאז אהוד אולמרט בגין עבירות על חוק מימון מפלגות (עבירות שאולמרט זוכה מהן). ארבל המליצה גם על הגשת כתבי אישום נגד בנימין נתניהו בפרשת עמדי ובפרשת המתנות, וכן נגד יעקב נאמן בגין שיבוש מהלכי חקירה, המלצה שגרמה להתפטרותו מתפקידו כשר המשפטים.

אחת הפרשות המרכזיות הזכורות מכהונתה כפרקליטת המדינה הייתה המלצתה להגיש כתב אישום נגד ראש הממשלה אריאל שרון ובנו גלעד על מעורבותם בפרשת האי היווני. המלצתה זו לא התקבלה על ידי היועץ המשפטי לממשלה מני מזוז, וגררה עימות מתור-קשר בינו ובין ארבל. ב-6 במאי 2004 בחרה הוועדה לבחירת שופטים בארבל לשיפוט בבית המשפט העליון. שבעה מבין תשעת חברי הוועדה תמכו במינוי, השר בני אלון התנגד, והשופטת דורית ביניש נמנעה בשל קשריה האישיים עם ארבל. בשנת 2012 מונתה ארבל על ידי שר המשפטים לראשות הוועדה המייעצת לסדר דין פלילי וראיות. ארבל נשואה לאורי ארבל והיא אם לשלוש בנות.

42 שנות פרקליטות ושיפוט. ארבל

עדנה ארבל נולדה בשנת 1944 בירושלים ולמדה בבית הספר התיכון בית חינוך בחיפה. את לימודי המשפטים החלה בשלוחה התל אביבית של האוניברסיטה העברית כבר בעת שירותה בצבא, וסיימה אותם ב-1967. היא הוסמכה כעורכת דין ב-1969, לאחר התמחות במגזר הפרטי. בשנת 1972 החלה ארבל לעבוד בפרקליטות מחוז מרכז, וב-1984 מונתה לפרקליטת מחוז מרכז. במסגרת תפקידיה בפרקליטות הייתה חברה בוועדה מטעם היועץ המשפטי לממשלה לעניין פרשת קו 300. ב-1988 מונתה לשר פטת בבית המשפט המחוזי בתל אביב. באותה עת לימדה בפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל אביב קורסים בדיני ראיות ובסדר דין פלילי. בינואר 1996 מונתה ארבל לפרקליטת המדינה. היא ישיבה בראשות ועדת פרקליטות 2000 ובראשות ועדה שגיבשה קוד אתי לפרקליטים; השתתפה בדיונים ברומא, בהאג ובשטרסבורג בנושא בית הדין הפלילי הבינלאומי. כתבי אישום בולטים שבהם הייתה מעורבת בתוקף תפקידה כפרקליטת המדינה היו בין היתר נגד מנכ"ל טבע אלי הורוביץ,

לפרקליטת מחוז מרכז. במסגרת תפקידיה בפרקליטות הייתה חברה בוועדה מטעם היועץ המשפטי לממשלה לעניין פרשת קו 300. ב-1988 מונתה לשר פטת בבית המשפט המחוזי בתל אביב. באותה עת לימדה בפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל אביב קורסים בדיני ראיות ובסדר דין פלילי. בינואר 1996 מונתה ארבל לפרקליטת המדינה. היא ישיבה בראשות ועדת פרקליטות 2000 ובראשות ועדה שגיבשה קוד אתי לפרקליטים; השתתפה בדיונים ברומא, בהאג ובשטרסבורג בנושא בית הדין הפלילי הבינלאומי. כתבי אישום בולטים שבהם הייתה מעורבת בתוקף תפקידה כפרקליטת המדינה היו בין היתר נגד מנכ"ל טבע אלי הורוביץ,

להגן על אזרחיה ועל אינטרסים ערכיים שבבסיסה, כאשר באותה העת היא פוגעת ביד גסה בחירותם ובכבודם של הזרים הנמצאים בקרבה".

(בג"ץ 7146/12 סרג' אדם נ' הכנסת)

בלב לא שקט וביד רועדת

"הסוגיה שלפנינו היא מהקשות, הטעונות והמורכבות ביותר שבאו לפני בית משפט זה, היא מן הסוגיות שדומה כי יקשה על שופט להכריע בהן כשליבו שקט וידו אינה רועדת. ואולם, זהו טיבה של מלאכת השיפוט, שלעתים מחייבת היא הכרעות קשות מנשוא באמצעות הכלים היחידים המוכרים לנו והמצויים בידנו – החוק ועקרונות הביקורת השיפוטית... כך הפכו החיבוטים וייסורי הנפש שבהכרעה, שנפרשו בפסק הדין שניתן בגלולה הראשון של פרשה זו, כך אני מאמינה, מנת חלקם של חבריי שהצטרפו להרכב, ומכל מקום – מנת חלקי... לו תישמע דעתי, אציע לחבריי לקבוע כי חוק האזרחות והכניסה לישראל (הוראת שעה), התשס"ג – 2003 בטל וכי ההכרזה על בטלותו תיכנס לתוקף בתוך שנה מיום פרסום פסק דין זה".

(בג"ץ 466/07 ח"כ זהבה גלאון נ' היועץ המשפטי לממשלה)

אחד למען כולם

"מוסד התובענה הייצוגית נושא חשיבות רבה בצמצום הפער המובנה שבין התמריץ הפרטי לעשיית שימוש במערכת אכיפת החוק האזרחית לבין התמריץ החברתי הכולל לעשיית שימוש שכזה... מוסד זה מאפשר התפתחותן של תביעות שאף כי קיים אינטרס חברתי בבירורן, ייתכן ולא היו יוצאות לפועל בהיעדרו, היות שתוחלתה של התועלת הפרטית שמפיק התובע הבודד, שמתעלם בדרך כלל מן ההשלכות החברתיות של תביעתו, נמוכה מתוחלת ההשקעה בהגשת התביעה".

(ע"א 345/03 רייכרט נ' יורשי משה שמש ז"ל)